

Наталія Кордунова

Психологія криз особистості

Програма
нормативної навчальної дисципліни

Східноєвропейський національний університет імені Лесі Українки
Факультет психології
Кафедра педагогічної та вікової психології

ПСИХОЛОГІЯ КРИЗ ОСОБИСТОСТІ

Програма
нормативної навчальної дисципліни
підготовки спеціаліста
спеціальності 7.03010201 Психологія

Луцьк-2014

УДК 159.923 (073)

ББК 88.37р 30–2

К–66

Рекомендовано до друку науково-методичною радою
Східноєвропейського національного університету
імені Лесі Українки
(протокол № 3 від 20 листопада 2013 р.).

Рецензент:

Мельник А. П. – кандидат психологічних наук, доцент кафедри практичної психології та безпеки життєдіяльності Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки.

Кордунова Н. О.

К–66 **Психологія криз особистості:** Програма нормативної навчальної дисципліни / Наталія Олександрівна Кордунова. – Луцьк : ПП Іванюк В. П., 2014. – 20 с.

Видання містить матеріали щодо структури програми нормативної навчальної дисципліни «Психологія криз особистості».

Рекомендовано студентам факультету психології спеціальності «Психологія» заочної форми навчання.

УДК 159.923 (073)

ББК 88.37р 30–2

© Кордунова Н. О., 2014.

© Східноєвропейський національний університет
імені Лесі Українки, 2014

ЗМІСТ

Вступ

1. Мета та завдання навчальної дисципліни.....	4
2. Інформаційний обсяг навчальної дисципліни.	6
3. Форма підсумкового контролю успішності навчання.	10
4. Методи та засоби діагностики успішності навчання	10
5. Список джерел	11

Вступ

Програма навчальної дисципліни «Психологія криз особистості» складена відповідно до освітньо-професійної програми підготовки спеціаліста спеціальності «Психологія».

Предметом вивчення навчальної дисципліни є виникнення, розвиток і перебіг кризових станів особистості, закономірності та механізми психічного життя особистості в умовах кризи, основні напрямки психологічної допомоги у кризових ситуаціях.

Міждисциплінарні зв'язки: загальна психологія, вікова психологія, психологія особистості, диференційна психологія, соціальна психологія, психологічне консультування.

1. Мета та завдання навчальної дисципліни:

1.1. Метою викладання навчальної дисципліни «Психологія криз особистості» є ознайомлення студентів з сучасними уявленнями про психологічну природу життєвих криз особистості та методами психокорекції душевно-емоційного стану людини.

1.2. Завданням вивчення дисципліни є теоретичне і практичне ознайомлення студентів з найсучаснішими науковими досягненнями з питань:

- суспільство та особистість на сучасному етапі;
- вплив кризового стану суспільства на особистість;
- криза соціуму і доля людини;
- фактори і форми психологічної травматизації особистості;
- втрата як причина психологічної кризи;
- вікові кризи особистості;
- самотність як прояв кризового стану особистості;
- криза ідентичності особистості;
- життєва криза і самогубство людини;
- особливості кризового консультування та надання психологічної допомоги.

1.3. Згідно з вимогами освітньо-професійної програми студенти повинні **знати:**

- основні вітчизняні та зарубіжні теоретичні підходи до розуміння поняття кризи;
- основні методи, прийоми, засоби, що застосовуються для виявлення, корекції та профілактики кризових станів особистості;
- детермінацію криз особистості;
- механізми кризових станів людини;
- причини, що спричиняють кризові стани особистості;
- шляхи запобігання виникнення кризових станів особистості;
- роль школи у формуванні життєвої компетентності, духовно-душевної стійкості особистості.

вміти:

- оперувати науковими поняттями з даної проблеми;
- аналізувати специфіку виникнення і протікання кризових тенденцій та їх вплив на особистісне і професійне становлення;
- правильно підбирати і застосовувати методи, методики і техніки для діагностики криз особистості;
- запобігати виникненню кризового стану особистості;
- допомагати дітям, молоді, дорослим у кризових ситуаціях;
- уміти жити в нових суспільних умовах;
- долати кризові стани, як прояв суперечностей життя і «незавершеності» самої особистості;
- уміти формувати свою життєву стратегію;
- здійснювати самовиховання, саморозвиток, самореабілітацію через систему захисту і підтримки;
- формувати життєву компетентність, соціальні навички поведінки й установки, спрямованих на життєздійснення, забезпечення культури життя;
- розвивати професійно важливі якості психолога.

На вивчення навчальної дисципліни відводиться 108 годин / 3 кредити ECTS.

2. Інформаційний обсяг навчальної дисципліни

Тема 1. Вплив кризового стану суспільства на особистість

Цивілізація і час: сценарії розвитку суспільства. Природа сучасного соціального конфлікту. Специфіка соцієтальних конфліктів. Структура, основні стадії та види конфліктів. Кризовий стан суспільства та його вплив на особистість. Соціальні фактори екзистенціальної кризи. Соціально-політична нестабільність суспільства та її вплив на формування життєвої стратегії особистості. Соціально-політична напруженість в системі стосунків між людьми.

Тема 2. Криза соціуму і доля людини

Соціум як соціальний інститут людини. Історичні форми кризових станів. Соціальне походження криз. Соціальна криза. Інтегральна криза. Криза світогляду. Духовна криза. Життєві кризи і сутність життя. Кризовий період соціального життя. Соцієтальні підвалини кризового стану. Механізми формування соціальної та кризової поведінки особистості. Внутрішньоособистісний конфлікт та життєві кризи. Соціально-психологічна безпека людини у період кризи. Стадії адаптації до кризи.

Тема 3. Фактори та форми психологічної травматизації особистості

Повсякденна психологічна травматизація особистості. Вплив стресу на життя особистості та його наслідки. Види та механізми стресу. Стадії стресу. «Біографічний стрес». Індивідуальні реакції на стрес фактори. Психологічне розуміння понять «ситуація», «картина світу», «криза». Ставлення особистості до кризової ситуації. Техніки життя та можливості індивідуального контролю у кризових ситуаціях. Форми та способи опанування кризи. Типи опанування за Р. Лазарусом (проблемно-сфокусоване, емоційно-сфокусоване, уникання). Надання психологічної допомоги та самопомоги у кризових станах.

Тема 4. Втрата як чинник психологічної кризи

Криза вмирання. Смерть. Етапи усвідомлення смерті. Втрата. Реакції втрати. Основні реакції людини на втрату близьких. Вікові та гендерні особливості переживання втрати. Психологія горя (Е. Ліндемманн).

Сімейні кризи. Криза вступу у шлюб. Криза, пов'язана із народженням дитини у сім'ї. Криза, пов'язана із вступом дитини у навчальний заклад. Криза середини життя у батьків та підліткова криза у дітей. Криза значущих стосунків. Кризи особистісної автономії. Вихід на пенсію – зміна соціального статусу людини (пенсійна криза). Розлучення. Реакції на розлучення. Гендерні особливості прийняття розлучення.

Криза здоров'я. Втрата здоров'я та вплив хвороби на особистість. Внутрішня картина хвороби, її рівні. Типи людей за відношенням до хвороби. Вікові та індивідуальні переживання хвороби. Лікар та хворий: моделі стосунків.

Тюремна криза. Особливості перебування в ізоляції. Зміни особистості засудженого. Тюремний синдром. Адаптація до умов позбавлення волі, її фази. Психологічні стани засуджених.

Професійна криза. Безробіття, його види. Психологічні особливості безробітних. Типи поведінки безробітних. Соціально-психологічні фактори готовності до професійної переорієнтації. Умови професійної стабільності. Способи пошуку роботи.

Тема 5. Вікові кризи особистості

Поняття про кризу. Природа життєвої кризи. Класифікація життєвих криз (Дж. Каплан, Е. Ліндемманн, Р. А. Ахмеров, Ф. Василюк, Е. Еріксон, І. С. Кон, О. А. Донченко, Т. М. Титаренко та ін.).

Вік, як причина психологічної кризи. Криза новонародженості. Криза дитячого віку. Криза 1 року життя. Криза 3-х років життя. Криза 7 років життя. Підліткова криза. Криза юнацького віку. Кризи студентського віку (криза адаптації до умов

навчання, криза «середини» навчання, криза випускника, криза відрахування).

Кризи ранньої дорослості. Кризи віку дорослості (безперспективності, здоров'я, значущих стосунків, життєвих помилок, нереалізованості, особистісної автономії, самореалізації, спустошеності). Криза середини життя. Криза похилого віку («Я-інтеграції»).

Ознаки і типологія криз. Фази розвитку кризи (В. М. Заїка). Стадії кризи. Критерії кризи. Типи ставлення особистості до кризи. Форми переживання особистістю життєвих криз. Гендерні відмінності кризи (моделі поведінки жінок та чоловіків). Стратегії розв'язання життєвої кризи.

Тема 6. Криза ідентичності особистості

Провідні підходи до вивчення феномену ідентичності. Сутність, структура і класифікація ідентичності особистості. Статуси ідентичності (Дж. Марсія). Поняття «іманентної ідентичності». Усвідомлена і неусвідомлена ідентичність. «І» та «Ме», як провідні аспекти ідентичності в рамках теорії Дж. Міда. Види ідентичності (за Е. Гофманом). Критерії оцінки ідентичності. Причини виникнення кризи ідентичності. Криза ідентичності як результат стагнації в розвитку особистості. Роль кризи особистісної ідентичності в розвитку людини. Вплив «кризи ідентичності» на особистісне та професійне самовизначення. Поняття конструктивної та деструктивної кризи ідентичності.

Позитивна (продуктивна, досягнута) та негативна (непродуктивна, дифузна) трансформації ідентичності. Причини трансформації ідентичності. Критерії диференційної діагностики синдрому трансформації ідентичності.

Почуття ідентичності як умова успішної побудови процесу особистісного і професійного самовизначення.

Тема 7. Самотність як прояв кризового стану особистості

Загальне поняття проблеми самотності. Соціально-психологічний аспект самотності. Причини самотності. Чинники, що сприяють виникненню самотності. Види самотності. Реакції особистості на стан самотності. Типи переживання самотності. Модель самотності (У. А. Садлер, Т. Б. Джонсон). Вікові особливості самотності. Шляхи подолання самотності як кризового стану особистості.

Тема 8. Життєва криза і самогубство людини

Проблема суїциду в історії та науці. Соціально-психологічні умови та мотиви суїцидальної поведінки. Суїцид та особистість – специфіка взаємовідносин. Соціально-психологічна дезадаптація як основа суїцидальної поведінки. Суїцид і вік. Гендерні особливості суїцидальної поведінки. Суїцид і професія. Особистісні фактори суїцидального ризику. Види суїцидальної поведінки. Суїцид як деструктивний вихід з кризи. Термінальний період в житті людини. Поняття «термінальності» в психології. Динаміка переживань термінальних станів.

Тема 9. Особливості кризового консультування та надання психологічної допомоги

Поняття кризового консультування. Специфіка кризового консультування. Консультування та психотерапія. Види та техніки кризового консультування.

Мета та завдання кризового консультування, його ефективність та тривалість. З. Фрейд про роботу з клієнтом.

Специфіка соціальних особливостей захворювання. Основні психогенні реакції в період захворювання. Специфіка консультування на різних етапах захворювання.

Особливості консультування та надання психологічної допомоги людям, які переживають втрату, ВІЛ-інфікованим, хворим на СНІД, умираючій людині.

Принципи консультування: анонімність, відповідальність, делікатність, добровільність, доброзичливість, довіра, компетентність, об'єктивність, тактовність, толерантність. Об'єктивні та суб'єктивні чинники консультування. Позиції консультанта. Етичний кодекс консультанта.

3. Форма підсумкового контролю успішності навчання:
залік

4. Методи та засоби діагностики успішності навчання.

Специфіка викладання курсу полягає у використанні двох видів контролю: поточного та підсумкового.

Поточний контроль включає в себе:

- усне опитування;
- тестування;
- самостійна робота;
- індивідуальні завдання;
- контрольні роботи.

5. Список джерел

Основний:

1. Абрамова Г. С. Возрастная психология. Учебник для студентов вузов / Г. С. Абрамова. – Изд. 2-е., испр. и доп. – М. : Академический проект, 2001. – 704 с.
2. Абраумова А. Г. Психологические аспекты одиночества / А. Г. Абраумова, О. Э. Калашникова. – М. : Знание, 1996. – 240 с.
3. Александров А. А. Психогенетика / А. А. Александров. – СПб. : Питер, 2006. – 192 с.
4. Баттерворт Дж. Принципы психологии развития / Дж. Баттерворт, М. Харрис. – М. : Когито-Центр, 2000. – 350 с.
5. Бауэр Т. Психическое развитие младенца / Т. Бауэр. – М. : Прогресс, 1979. – 132 с.
6. Варбан Є. О. Життєва криза: поняття, концепції та прояви / Є. О. Варбан // Збірник наукових праць Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка, Інституту психології ім. Г. С. Костюка АПН України / За ред. С. Д. Максименка, Л. А. Онуфрієвої. – Вип. 10. – Кам'янець-Подільський : Аксіома, 2010. – С. 120–133.
7. Варбан Є. О. Стратегії і прийоми психологічного подолання життєвих криз особистості / Є. О. Варбан // Практична психологія та соціальна робота. – 1998. – № 8. – С. 7–9; № 9. – С. 12–14.
8. Василюк Ф. Е. Психология переживания. Анализ преодоления критических ситуаций / Ф. Е. Василюк. – М. : Изд-во МГУ, 1984. – 200 с.
9. Вікова та педагогічна психологія: Навч. посіб. / О. В. Скрипченко, Л. В. Долинська, З. В. Огороднійчук та ін. – 3-тє вид. – К. : Каравела, 2012. – 344 с.
10. Выготский Л. С. Кризис семи лет / Л. С. Выготский // Собр. соч. в 6 т. – Т. 4. – М. : Педагогика, 1984. – С. 376–385.
11. Выготский Л. С. Младенческий возраст. Кризис первого года жизни / Л. С. Выготский // Собр. соч. в 6 т. – Т. 4. – М. : Педагогика, 1984. – С. 269–367.

12. Выготский Л. С. Раннее детство. Кризис трех лет / Л. С. Выготский // Собр. соч. в 6 т. – Т. 4. – М. : Педагогика, 1984. – С. 340–375.
13. Гаврилова Т. П. О кризисах и психическом развитии личности ребёнка / Т. П. Гаврилова // Психологические особенности формирования личности школьника. – М. : Наука, 1983. – С. 25–30.
14. Гошовський Я. Ресоціалізація депривованої особистості : [монографія] / Ярослав Гошовський. – Дрогобич : Коло, 2008. – 480 с.
15. Дзюба Т. М. Психологія дорослості з основами геронтопсихології. Навчальний посібник / Т. М. Дзюба, О. Г. Коваленко; за ред. В. Ф. Моргуна. – К. : Видавничий дім «Слово», 2013. – 264 с.
16. Довгань О. Специфіка кризи особистості в юнацькому віці / О. Довгань // Психологія і суспільство. – 2004. – № 2. – С. 144–150.
17. Елагина М. Г. Развитие личности ребёнка в критические периоды детства / М. Г. Елагина, Т. В. Гуськова // Развитие психики ребёнка в общении со взрослыми и сверстниками / Под. ред. А. Г. Рузской. – М. : АПН СССР, НИИ общ. и пед. психологии, 1990. – С. 43–47.
18. Жедунова Л. Г. Личностный кризис и образ мира (субъективная реальность кризиса) : [монография] / Л. Г. Жедунова. – Ярославль : Изд-во ЯГПУ, 2009. – 135 с.
19. Життєві кризи особистості. – Діти і молодь у кризовому суспільстві : технологія допомоги і підтримки : [метод. рекомендац. / упорядник М. Твардовська]. – К. : ІЗМН, 1998. – 278 с.
20. Життєві кризи особистості : наук. метод. посіб. : у 2 ч. / Ін-т змісту і методів навчання; В. М. Доній, Г. М. Несек, Л. В. Сохань [та ін.]. – К. : ІЗМН 1998. – Ч. 1 : Психологія життєвих криз особистості. – 356 с.
21. Захаров А. И. Ребёнок до рождения и психотерапия последствий психических травм / А. И. Захаров. – СПб. : Союз, 2008. – 244 с.
22. Злобіна О. Г. Суспільна криза і життєві стратегії особистості / О. Г. Злобіна, В. О. Тихонович. – К. : Стислос, 2001. – 238 с.

23. Капрара Дж. Психология личности / Дж. Капрара, Д. Сервон. – СПб. : Питер, 2003. – 246 с.
24. Китаев-Смык Л. А. Психология стресса / Л. А. Китаев-Смык. – М. : Наука, 1983. – 368 с.
25. Ковалёва Г. В. Психология хандры, или выход есть / Г. В. Ковалёва. – М. : АСТ – ПРЕСС КНИГА, 2008. – 288 с.
26. Козлов В. В. Работа с кризисной личностью / В. В. Козлов. – М. : Изд. Института психотерапии, 2003. – 301 с.
27. Крайг Г. Психология развития / Г. Крайг. – СПб. : Изд. «Питер», 2001. – 992 с. : (Серия «Мастера психологии»).
28. Крукович Е. И. Кризисное вмешательство / Е. И. Крукович. – Минск : ЕГУ, 2003. – 91 с.
29. Кулагина И. Ю. Возрастная психология: Полный жизненный цикл развития человека: Учебн. пособ. / И. Ю. Кулагина, В. Н. Кулюцкий. – М. : ТЦ «Сфера», 2001. – 464 с.
30. Кутішенко В. П. Психологія розвитку та вікова психологія : Практикум : Навч. посіб. / В. П. Кутішенко, С. О. Ставицька. – К. : Каравела, 2009. – 448 с.
31. Леонтьев А. Н. Проблемы развития психики. Изд. 2-е / А. Н. Леонтьев. – М. : Мысль, 1965. – 572 с.
32. Максимов М. Как преодолевать кризисы / М. Максимов // Физкультура и спорт. – 2009. – № 10. – С. 54–59.
33. Малкина - Пых И. Г. Возрастные кризисы взрослости : Справочник практического психолога / И. Г. Малкина-Пых. – М. : ЭКСМО, 2005. – 416 с.
34. Миллер С. Психология развития : методы исследования / С. Миллер. – СПб. : Питер, 2002. – 464 с.
35. Миронов А. И. Критические периоды детства / А. И. Миронов. – М. : Знание, 1979. – 96 с.
36. Мухина В. С. Возрастная психология : феноменология развития, детство, отрочество / В. С. Мухина. – М. : Издательский центр «Академия», 2004. – 432 с.

37. Особистісні кризи студентського віку : Зб. наук. статей / За ред. Т. М. Титаренко. – Луцьк: РВВ «Вежа» Волин. держ. ун-ту ім. Лесі Українки, 2001. – 110 с.
38. Поливанова К. Н. Психология возрастных кризисов / К. Н. Поливанова. – М. : АКАДЕМИЯ, 2000. – 184 с.
39. Поліщук В. Вікові кризи у психічному розвитку особистості / В. Поліщук // Психологія. Збірник наукових праць НПУ імені М. П. Драгоманова. – Випуск 1 (8), 2000. – С. 126–130.
40. Поліщук В. М. Криза 7 років: феноменологія, проблеми / В. М. Поліщук. – Суми : ВТД «Університетська книга», 2005. – 118 с.
41. Поліщук В. М. Криза 13 років : феноменологія, проблеми : [монографія] / В. М. Поліщук. – Суми : ВТД «Університетська книга», 2006. – 187 с.
42. Психология возрастных кризисов: Хрестоматия / Сост. К. В. Сельченко. – М. : АСТ, 2001. – 560 с.
43. Психология життєвої кризи / Відп. ред. Титаренко Т. М. – К. : Агропромвидав України, 1998. – 348 с.
44. Психология человека от рождения до смерти. Полный курс психологии развития / Под ред. А. А. Реана. – СПб. : «ПРАЙМ - ЕВРОЗНАК», 2005. – 416 с.
45. Реан А. А. Психология личности. Социализация, поведение, общение / А. А. Реан. – М. : АСТ; СПб. : «ПРАЙМ - ЕВРОЗНАК», 2007. – 407 с.
46. Регуш Л. А. Проблемы психического развития и их предупреждение (от рождения до пожилого возраста) / Л. А. Регуш. – СПб. : Речь, 2006. – 320 с.
47. Ромек В. Г. Психологическая помощь в кризисных ситуациях / В. Г. Ромек, В. А. Которович, Е. И. Крукович. – СПб. : Речь, 2005. – 256 с.
48. Селье Г. Очерки об адаптационном синдроме / Г. Селье. – М. : Медгиз, 1960. – 185 с.

49. Тарабрина Н. В. Практикум по психологии посттравматического стресса / Н. В. Тарабрина. – СПб. : Питер, 2001. – 272 с.
50. Титаренко Т. М. Життєвий світ особистості у межах і за межами буденності / Т. М. Титаренко. – К. : Либідь, 2003. – 176 с.
51. Титаренко Т. М. Життєстійкість особистості: Соціальна необхідність та безпека / Т. М. Титаренко, Т. О. Ларіна. – К. : Марич, 2009. – 76 с.
52. Титаренко Т. М. Кризове психологічне консультування / Т. М. Титаренко. – К. : Главник, 2004. – 96 с.
53. Толстых А. В. Возрасты жизни / А. В. Толстых. – М. : Молодая гвардия, 1988. – 206 с.
54. Уайт Б. Первые три года жизни / Б. Уайт. – М. : Педагогика, 1982. – 132 с.
55. Хаметов Н. Одиночество мужское и женское / Н. Хаметов. – К. : Знание, 1995. – 186 с.
56. Хухлаева О. В. Психология развития : молодость, зрелость, старость / О. В. Хухлаева. – М. : Издательский Центр «Академия», 2006. – 286 с.
57. Швалб Ю. М. Одиночество : социально–психологические проблемы / Ю. М. Швалб, О. В. Данчева. – К. : Знание, 1991. – 184 с.
58. Эльконин Б. Д. Кризис детства и основания для проектирования форм детского развития / Б. Д. Эльконин // Вопр. психологии. – 1992. – № 3–4. – С. 7–13.
59. Юрьева Л. Н. Кризисные состояния: [монография] / Л. Н. Юрьева. – Днепропетровск : Арт–пресс, 1998. – 156 с.
60. Яворская Ж. Х. Кризис подросткового возраста / Ж. Х. Яворская // Проблемы психического развития современного школьника / Под ред. В. В. Агеева. – Алматы : Престиж, 2003. – С. 120–124.

Додатковий:

1. Абульханова-Славская К. А. Стратегия жизни / К. А. Абульханова-Славская. – М. : Мысль, 1991. – 229 с.
2. Александров Е. О. Взорванный мозг. Посттравматическое стрессовое расстройство. Клиника и лечение / Е. О. Александров. – Новосибирск: Сибвузиздат, 2001. – 160 с.
3. Ананьев Б. Г. Некоторые проблемы психологии взрослых / Б. Г. Ананьев. – М. : Знание, 1972. – 148 с.
4. Анциферова Л. И. Личность в трудных жизненных условиях: переосмысление, преобразование ситуации и психологическая защита / Л. И. Анциферова // Психологический журнал. – 1994. – Т.15. – №1. – С. 3–18.
5. Апчел В. Я. Стресс и стрессоустойчивость человека / В. Я. Апчел, В. Н. Цыган. – СПб. : ВМедА, 1999. – 86 с.
6. Беляева В. В. Суицидальное поведение лиц, инфицированных ВИЧ / В. В. Беляева, Е. В. Ручкина, В. В. Покровский // Терапевтический журнал. – 2009. – Т. 43. – № 4. – С. 18–26.
7. Бердяев Н. Самоубийство / Н. Бердяев. – М. : Наука, 1992. – 166 с.
8. Бондаренко А. Ф. Психологическая помощь: теория и практика / А. Ф. Бондаренко. – К. : Укртехпресс, 1997. – 215 с.
9. Гурвич И. Н. Социальная психология здоровья / И. Н. Гурвич. – СПб. : Изд-во СПб. ГУ, 1999. – 124 с.
10. Дзюба Т. М. Криза в сучасному вимірі життєвого шляху особистості / Т. М. Дзюба // Кризи життєвого простору особистості, сім'ї та соціальних інституцій: матеріали Всеукр. наук. – практ. конф. з міжнародн. участю // Полтава, 15–17 лютого, 2013 р. – Полтава : ПНПУ ім. В. Г. Короленка, 2013. – С. 51–60.
11. Дюркгейм Э. Самоубийство / Э. Дюркгейм. – М. : Медицина, 1994. – 128 с.
12. Калшед Д. Внутренний мир травмы / Д. Калшед. – М. : Академический проект, 2001. – 305 с.

13. Колодзин Б. Как жить после психической травмы / Б. Колодзин. – М. : Медицина, 1992. – 95 с.
14. Кордунова Н. О. Геронтопсихологія: матеріали для проведення психо-діагностичного дослідження з людьми похилого віку. Методичні рекомендації до практичних та лабораторних занять / Наталія Олександрівна Кордунова. – Луцьк : Східноєвроп. нац. ун-т ім. Лесі Українки, 2013. – 140 с.
15. Кордунова Н. О. Психолого – педагогічний практикум для вчителів / Н. О. Кордунова. – Луцьк : РВВ «Вежа» Волин. держ. ун-ту ім. Лесі Українки, 2003. – 72 с.
16. Корчагина С. Г. Генезис, виды и проявления одиночества : [монография] / С. Г. Корчагина. – М. : МПСИ, 2005. – 196 с.
17. Литвинцев С. В. Психологические факторы формирования и течения стрессогенных расстройств у участников афганской войны / С. В. Литвинцев, О. Н. Кузнецов // Вестник психотерапии. – 1996.– №3 (8). – С.46–60.
18. Лыткин В. М. Посттравматические стрессовые расстройства / В. М. Лыткин, В. К. Шамрей, К. Н. Койстрик. – СПб. : ВМедА, 1999. – 91с.
19. Магомед-Эминов М. Ш. Личность и экстремальная жизненная ситуация / М. Ш. Магомед-Эминов // Вестник МГУ. – Сер.14. Психология. – 1996. – Т.17. – №1. – С. 26 – 35.
20. Маклаков А. Г. Личностный адаптационный потенциал: его мобилизация и прогнозирование в экстремальных условиях / А. Г. Маклаков // Психологический журнал. – 2001. – Т.22. – №1. – С. 16–24.
21. Марищук В. Л. Поведение и саморегуляция человека в условиях стресса / В. Л. Марищук, В. И. Евдокимов. – СПб. : Издательский Дом "Сентябрь", 2001. – 260 с.
22. Методическое пособие по работе с посттравматическими стрессовыми расстройствами. – СПб. : Гармония, 2001. – 105 с.
23. Мовчан М. М. Самотність як феномен буття особистості : [монографія] / М. М. Мовчан. – Полтава : РВВ ПУСКУ, 2009. – 265 с.

24. Мухамедрахимов Р. Ж. Взаимодействие и привязанность матерей и младенцев групп риска / Р. Ж. Мухамедрахимов // Вопр. психологии. – 1998. – № 2. – С. 18–33.
25. Никифоров Г. С. Проблемы профессионального здоровья: исторический аспект / Г. С. Никифоров, Л. И. Августова // Психология здоровья: Учебник для вузов / Под ред. Г. С. Никифорова. – СПб. : Питер, 2003. – С. 481–507.
26. Павелків Р. В. Вікова психологія: підручник / Р. В. Павелків. – К. : Кондор, 2011. – 469 с.
27. Полукурдене К. О. Психологические кризисы и их преодоление / К. О. Полукурдене; Пер. с литовского В. Тюленевой. – Вильнюс, 2006. – 63 с.
28. Психология старости и старения: Хрестоматия / Сост. О. В. Краснова, А. Г. Лидерс. – М. : Академия, 2003. – 460 с.
29. Пуховский Н. Н. Психопатологические последствия чрезвычайных ситуаций / Н. Н. Пуховский. – М. : Академический проект, 2000. – 286с.
30. Пушкарев А. Л. Посттравматическое стрессовое расстройство: диагностика, психофармакотерапия, психотерапия / А. Л. Пушкарев, В. А. Доморацкий, Е. Г. Гордеева.– М. : Издательство Института психотерапии, 2000. – 128с.
31. Райс Ф. Психология подросткового и юношеского возраста / Ф. Райс. – СПб. : Питер, 2000. – 320 с.
32. Романова Е. В. Графические методы в психологической диагностике / Е. В. Романова, О. Ф. Потемкина. – М. : Дидакт, 1992. – 278 с.
33. Савчин М. В. Вікова психологія / М. В. Савчин, Л. П. Василенко. – К. : Академвидав, 2005. – 360 с.
34. Самоукина Н. В. Женское одиночество: полноценная жизнь или страдание? / Н. В. Самоукина. – М. : ООО «Издательство Астрель», 2004. – 252 с.
35. Семичов С. Б. Предболезненные психические расстройства / С. Б. Семичов. – М. : Медицина, 1987. – 184 с.

36. Собчик Л. Н. Введение в психологию индивидуальности / Л. Н. Собчик. – М. : Институт прикладной психологии, 1998. – 512 с.
37. Соловьёв И. В. Посттравматический стрессовый синдром: причины, условия, последствия. Оказание психологической помощи и психореабилитация / И. В. Соловьёв. – М. : Медицина, 2000. – 111 с.
38. Тарабрина Н. В. Психологические последствия войны / Н. В. Тарабрина // Психологическое обозрение. – 1996. – №1 (2). – С. 26–29.
39. Титаренко Т. М. Испытание кризисом: Одиссея преодоления / Т. М. Титаренко. – К. : Изд. 2-е, испр. – М. : «Когито–Центр», 2010. – 304 с.
40. Унамуно М. О трагическом чувстве жизни / М. Унамуно. – М. : Образование, 1997. – 132 с.
41. Хараш А. У. Психология одиночества / А. У. Хараш // Педология – новый век. – 2000. – № 4. – С. 187–192.
42. Хьелл Л. Теории личности (основные положения, исследования и применения) / Л. Хьелл, Д. Зиглер. – СПб. : Питер–Пресс, 1997. – 608 с.
43. Шагивалеева Г. Р. Одиночество и особенности его переживания студентами: [монография] / Г. Р. Шагивалеева. – Елабуга : Изд. ОАО «Алмедиа», 2007. – 157 с.
44. Эриксон Э. Восемь возрастов человека / Э. Эриксон // Детство и общество. – Изд. 2-е, пер. и доп. / Пер. Алексеева А. А. – СПб. : Речь, 2002. – С. 235–259.
45. Эриксон Э. Идентичность: юность и кризис / Э. Г. Эриксон. – М. : Прогресс, 1996. – 344 с.

Навчально-методичне видання

Кордунова Наталія Олександрівна

Психологія криз особистості

Програма

нормативної навчальної дисципліни

Друкується в авторській редакції

Підписано до друку 18.02.2014. Формат 60x84 / 16

Ум. друк. арк. 1,25. Зам. № 386. Тираж 50.

Папір офсетний. Гарнітура Times. Друк офсетний.

Друк ПП Іванюк В. П. 43021 м. Луцьк, вул. Винниченка, 65.

Свідоцтво Держкомінформу України

ВЛн № 31 від 04.02.2004 р.

